

Postadresse: Postboks 8140 Dep.
NO-0033 Oslo, Norway
Besøksadresse: Stortingsgt. 28

Kommunen, Fylkesmannen

Telefon: +47 24 13 10 00
Telefaks: +47 24 13 10 05
E-post: postmottak@slf.dep.no
Internett: www.slf.dep.no

Org.nr.: NO 981 544 315 MVA
Bankkonto: 7694 05 02280

Vår dato: 30.06.2009

Vår referanse: 200900001-33/046.1

Rundskrivet erstatter:

Vedlegg:

Kopi til: Norsk institutt for skog og landskap

Gårdskartprosessen og ajourhold av arealdata på kart og i Landbruksregisteret

Dette rundskrivet beskriver arbeidet med gårdskartprosessen for kommunene. Rundskrivet erstatter de kapitlene som omhandler gårdskartprosessen i vårt tidligere saksbehandlingsrundskriv for produksjonstilskudd med nummer 23/2008.

Innhold

1	KORT OPPSUMMERING AV GÅRDSKARTPROSESSEN	2
1.1	ENKELTVEDTAK ETTER FORVALTNINGSLOVEN?	2
1.2	DETALJERT GJENNOMGANG AV HVA SOM SKJER I GÅRDSKARTPROSESSEN	2
2	INNLESNING AV 2. GANGS JORDREGISTER I LANDBRUKSREGISTERET	4
2.1	SUMMERING AV AREAL PÅ LANDBRUKSEIENDOMMEN I LANDBRUKSREGISTERET	4
2.2	UAVKLARTE EIERFORHOLD	5
3	FRISTER I GÅRDSKARTPROSESSEN.....	5
4	NOEN SPESIELLE EMNER.....	6
4.1	AREALER I ALLMENNINGER	6
4.2	AREALER I UREGISTRERT JORDSAMEIE (BRUKSSAMEIE)	7
5	AJOURHOLD AV AREALDATA ETTER 2.GANGS JORDREGISTER.....	7

1 Kort oppsummering av gårdskartprosessen

Ved jordbruksoppgjøret 2002 ble bevilgningene til produksjon av digitalt markslagskart (tidligere DMK, nå AR5) økt vesentlig. Gjennom satsingen på etablering og vedlikehold av AR5 får både de næringsdrivende innen landbruket og landbruksforvaltningen etter hvert tilgang til nye og bedre kart- og arealopplysninger.

Norsk institutt for skog og landskap (Skog og landskap) produserer 1. gangs jordregister for alle kommunene i landet og gårdskart for alle landbrukseiendommene med jordbruksareal. Gårdskart sammen med 1. gangs jordregister sendes kommunen. For å sjekke status for dette arbeidet i din kommune se www.skogoglandskap.no og under valget "Snarveier" og "Gårdskart" og "Sjekk status for din kommune" under valget "informasjon". På samme internettside ligger også "Gårdskarthåndboka" som beskriver oppgaver som kommunen bør gjøre før, under og etter gårdskartprosessen.

I forhold til Landbruksregisteret bør kommunen gjøre en jobb i forkant av gårdskartproduksjonen med å sikre at det er de riktige grunneiendommene som er knyttet til de ulike landbrukseiendommene. Når Skog og landskap produserer gårdskart for en landbrukseiendom er det Landbruksregisteret som er kilden til hvilke grunneiendommer landbrukseiendommen består av. Rapport Lreg 640 i LIB kan brukes for å liste ut alle landbrukseiendommene med tilhørende grunneiendommer som ligger i Landbruksregistret for en kommune.

Kommunen må kvalitetssikre arealtallene fra 1. gangs jordregister. Dette må gjøres innefor en periode på ca. 2 år fra kommunen får jordregisteret og gårdskartene. Etter at kommunen har sendt inn oppdatert kartgrunnlag til Skog og landskap, blir det produsert et 2. gangs jordregister. Det er arealtallene fra 2. gangs jordregister som blir lest inn i Landbruksregisteret og brukt til kontroll av tilskudd.

1.1 Enkeltvedtak etter forvaltningsloven?

Statens landbruksforvaltning (SLF) anser ikke kommunens feilretting og fastsettelse av hva som anses som korrekt areal, som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Størrelsen på arealene er et faktum kommunen legger til grunn for vedtaket om produksjonstilskudd. Siden det er anledning til å klage på vedtaket om produksjonstilskudd, inkludert på hvilke fakta kommunen har lagt til grunn for vedtaket, mener SLF det ikke er nødvendig å gi søkerne klagemulighet på kommunens fastsettelse av arealet.

1.2 Detaljert gjennomgang av hva som skjer i gårdskartprosessen

- A. Skog og landskap sender informasjon til kommuner hvor gårdskart og 1. gangs jordregister er under etablering.
- B. Kommunen mottar fra Skog og landskap:
  - 1. gangs jordregister for hele kommunen
  - Gårdskart for alle landbrukseiendommene i kommunen.

Gårdskart og 1. gangs jordregister lages ut i fra markslagsdata (AR5), eiendomskart (Matrikkelen) og opplysninger fra Landbruksregisteret om hvilke grunneiendommer som utgjør en landbrukseiendom.

Jordregisteret består av flere papirrapporter. Rapport 1 viser hvor mye areal det er på landbrukseiendommen i jordregisteret og i Landbruksregisteret. Rapport 1B lister landbrukseiendommer hvor avviket mellom arealet på landbrukseiendommen i Landbruksregisteret og jordregisteret er mer enn 50 dekar. Rapport 2 viser markslagsklasser per grunneiendom, summert opp på landbrukseiendomsnivå. Rapport 3 lister landbrukseiendommer som ligger i Landbruksregisteret men som ikke ligger i jordregisteret. Rapport 4 lister grunneiendommer som ikke er tilknyttet noen landbrukseiendom i Landbruksregisteret. Rapport 5 lister teiger som ikke kan fordeles til en landbrukseiendom (for eksempel sameier og tvisteteiger).

Grunneiendommer som finnes i Landbruksregisteret, men som ikke finnes i jordregisteret (rapport 3 i jordregisteret) vil bli slettet i Landbruksregisteret ved innlesning av 2. gangs jordregister.

Gårdskartet har i de fleste tilfeller ortofoto (dvs. målestokkriktige flybilder) som bakgrunn og viser både markslagsgrenser og eiendomsgrenser. På den måten vil det fungere som en dokumentasjon på hvordan arealtallene i jordregisteret er beregnet. Skogteiger som ligger langt fra hovedteigen, eller som har et annet gårds- og bruksnummer enn hovedteigen, er i en del tilfeller utelatt fra kartet. Nederst på kartet finnes en arealstatistikk som viser arealtall fordelt på markslag. Arealstatistikken omfatter markslag for hele eiendommen uavhengig av hva kartet dekker. Disse tallene er de samme som står i jordregisteret. Nyere gårdskart inneholder også opplysninger om hvilke grunneiendommer som er knyttet til landbrukseiendommen.

- C. Når kommunen har fått gårdskartene og 1. gangs jordregister, bør en ta fatt på kvalitetssikringen så raskt som mulig.
- D. Kommunen sender gårdskartene til grunneierne. Kommunen styrer selv tidspunkt for utsending og hvordan grunneierne skal gi tilbakemelding. Det er viktig å sette av ressurser til dette arbeidet. Erfaringsvis blir det mye arbeid med håndtering av tilbakemeldinger fra grunneiere og oppretting av feil i gårdskartene. Når gårdskartene sendes ut, bør kommunen sette en frist for tilbakemeldinger fra grunneier. Videre skjer følgende:
  - Hvis grunneier samtykker i at det nye gårdskartet er riktig, blir kart- og registeropplysningene brukt som grunnlag, også ved produksjon av 2. gangs jordregister.
  - Hvis grunneier ikke samtykker, må vedkommende melde eventuelle feil og mangler i gårdskartet, og legge fram dokumentasjon for kommunen på hva som er rett.

Grunneier er selv ansvarlig for at opplysningene om størrelsen på arealer er korrekte. Det legges derfor til rette for at grunneierne skal kunne kvalitetssikre og benytte de nye kart- og registeropplysningene som hjelpemiddel for å gi korrekte arealopplysninger ved for eksempel søknaden om produksjonstilskudd.

E. Når kommunen og grunneieren er enige om hva som er korrekte opplysninger, skjer følgende:

- Kommunens feilrettinger skjer ved at kommunen gjennomfører digital oppretting av kart- og registeropplysninger.
- Oppdatering av markslagsdata i AR5 og av eiendomskart i matrikkelen, gjøres i henhold til avtaler i Geovekstsamarbeidet. Feil i grunneiendomstabellen rettes i Landbruksregisteret.

Merk: Vi oppfordrer kommunen til å prioritere en digital oppdatering av påviste feil og mangler, slik at det etableres best mulige kart- og registeropplysninger som grunnlag for å fastsette areal (i tilskuddsforvaltningen). Oppdaterte gårdskart gjennom tjenesten Gårdskart på Internett forutsetter en digital oppdatering.

F. Når kommunen har utført en digital oppretting av kart- og registeropplysninger, gis det beskjed til Skog og landskap. Dette gjøres via nettsidene hos Skog og landskap, www.skogoglandskap.no under "Gårdskarthåndboka", kapittel "Under retting av gårdskart, pkt 8 "skjema for oversending av kart". Skog og landskap produserer på dette grunnlaget et 2. gangs, kvalitetssikret jordregister, som sendes til kommunen. I tillegg blir arealtallene fra 2. gangs jordregister maskinelt lagt inn i Landbruksregisteret. De oppdaterte arealtallene vil bli brukt som grunnlag for kontroll av arealbaserte tilskudd.

2 Innlesning av 2. gangs jordregister i Landbruksregisteret

Når arealtallene fra 2.gangs, kvalitetssikret jordregister er oppdatert i Landbruksregisteret, sender SLF brev om dette til kommunen. I tillegg produseres det to rapporter som sendes kommunen via fylkesmannen per e-post:

- En rapport som viser alle grunneiendommene og landbrukseiendommene i Landbruksregisteret med areal før og etter denne oppdateringen.
- En rapport som viser alle grunneiendommer og landbrukseiendommer i Landbruksregisteret, som ikke har blitt oppdatert med areal, eller har andre avvik.

Kommunen må gå igjennom rapporten som viser eiendommer som ikke har blitt oppdatert med areal av ulike årsaker, for å se om arealet på disse eiendommene bør legges inn manuelt, eller om det er andre forhold som kan rettes opp. Mer informasjon om disse rapportene blir gitt til den enkelte kommune, når 2. gangs jordregister er innlest i Landbruksregisteret.

2.1 Summering av areal på landbrukseiendommen i Landbruksregisteret

2. gangs, kvalitetssikret jordregister inneholder arealtall per grunneiendom. Når SLF har oppdatert Landbruksregisteret med arealtall fra jordregisteret, er dette en oppdatering på grunneiendomsnivå, som automatisk summeres for landbrukseiendommen.

Logikken for automatisk summering av arealtall i Landbruksregisteret er bygd opp slik:

- Hvis alle grunneiendommene som er tilknyttet en landbrukseiendom får oppdatert areal fra jordregisteret, vil landbrukseiendommens areal automatisk bli summert med arealene fra grunneiendommene.
- Hvis en eller flere grunneiendommer ikke får arealtall fra jordregisteret, blir ikke landbrukseiendommens areal summert fra grunneiendommene. Det arealet som var registrert på landbrukseiendommen før innlesingen fra jordregisteret vil i disse tilfellene bli stående uendret.

2.2 Uavklarte eierforhold

I jordregisterdokumentet fra Skog og landskap er det i rapport 5 listet teiger som på grunn av koding i eiendomskartet gjør at arealet ikke kan knyttes opp til kun en eiendom. I forbindelse med oppdatering av Landbruksregisteret bruker vi begrepet «uavklarte eierforhold», hvis en grunneiendom har en eller flere slike teiger. Reglene for innlesning av areal på grunneiendommer fra 2. gangs kvalitetssikret jordregister til Landbruksregisteret for eiendommer med uavklarte eierforhold er som følger:

- Hvis det er uavklart eierforhold på *jordbruksareal*, blir ingen arealer oppdatert fra jordregisteret til Landbruksregisteret på denne grunneiendommen.
- Hvis det er uavklart eierforhold på *skogareal*, blir arealet for jord og annet areal oppdatert fra jordregisteret.
- Hvis det bare er uavklart eierforhold på *annet areal*, vil jord- og skogarealet bli oppdatert fra jordregisteret.
- Hvis det er uavklart eierforhold på *både skog og annet areal*, blir jordbruksarealet oppdatert fra jordregisteret.

Merk det som er skrevet ovenfor om at arealene ikke blir summert automatisk, dersom det mangler areal for en eller flere grunneiendommer. Uavklart eierforhold på en skogteig alene vil altså ikke forhindre at jordbruksareal blir summert og oppdatert på landbrukseiendommen.

3 Frister i gårdskartprosessen

I samarbeid med Skog og landskap har SLF satt opp en oversikt over de fristene som kommunene må forholde seg til med hensyn til de ulike delaktivitetene i gårdskartprosessen, se tabell 1. Vi håper dette kan bidra til bedre forutsigbarhet.

Kommuner som ser at de ikke greier å bli ferdig innen fristen, må snarest søke fylkesmannen om å få utsatt frist. En slik søknad skal inneholde en plan for gjennomføring av det resterende arbeidet.

Merk at for kommuner som ikke overholder fristen/utsatt frist, vil SLF legge inn arealtall fra 1. gangs jordregister i Landbruksregisteret. Det samme gjelder kommuner der forvaltningen ser at oppgaven ikke prioriteres i en slik grad at arbeidet kan ferdigstilles i en overskuelig fremtid.

Målet er at oppdaterte arealtall skal være lastet inn i Landbruksregisteret seinest 2 år etter at kommunene mottok gårdskartene. For å få til det, er det også satt opp frister for når kommunen må sende oppdatert kartgrunnlag til Skog og landskap for produksjon av 2. gangs jordregister og frister for Skog og landskap sin produksjon. Utsending av 2. gangs jordregister og innlegging av arealtall i Landbruksregisteret blir koordinert, og vil skje til faste tider.

Tabell 1. Frister for kommuner som har fått/får 1. gangs jordregister og gårdskart

Skog og landskap sender 1. gangs jordregister med gårdskart (år n)	Frist for å sende oppdatert kartgrunnlag til Skog og landskap	Utsending 2. gangs jordregister(kvalitetssikret) + innlegging av areal i Landbruksregisteret.	Oppdaterte arealtall brukt i inputkontroll
januar	30. september n+1	14.februar n+2	Høst n+2
februar	30. september n+1	14. februar n+2	Høst n+2
mars	30. november n+1	14. februar n+2	Høst n+2
april	30. november n+1	14. februar n+2	Høst n+2
september	30. april n+2	30.juni n+2	Høst n+2
oktober	30. april n+2	30.juni n+2	Høst n+2
november	31. mai n+2	31.juli n+2	Høst n+2
desember	30. september n+2	31. februar n+3	Høst n+3

Tabellen forstås slik:

Når Skog og landskap sendte 1. gangs jordregister med gårdskart til kommunen i januar 2009, skal kommunen ha vært i gjennom hele prosessen slik at oppdaterte arealtall lastes inn i Landbruksregisteret 14. februar 2011. Samtidig sendes 2. gangs jordregister til kommunen. Areal tallene i Landbruksregisteret vil bli lagt til grunn ved inputkontroll høsten 2011. Tilsvarende er det satt opp frister for kommuner som får jordregister og gårdskart som Skog og landskap sender ut i februar, osv.

Årsaken til at kommuner som sender inn oppdatert markslagdata (AR5) og endringer på eiendomskart (matrikkelen) til Skog og landskap innen 30. september ikke får lest inn arealtall fra 2. gangs, kvalitetssikret jordregister før i februar året etter, er at vi vil unngå å legge inn nye arealtall i Landbruksregisteret i perioden hvor inputkontrollen kjøres for søknadene om produksjonstilskudd.

Erfaringer har vist at utsending av gårdskart i perioden mai – august kan skape usikkerhet om hvilke arealer som skal legges til grunn i søknaden om produksjonstilskudd. For å unngå slike situasjoner, er det avtalt at Skog og landskap ikke sender ut 1. gang jordregister eller gårdskart i denne perioden.

4 Noen spesielle emner

4.1 Arealer i allmenninger

I forbindelse med gårdskartprosessen, er det nødvendig å avklare hvordan jordbruksareal i statsallmenning skal håndteres.

Hvis jordbruksarealet som drives i statsallmenningen har eget festennr, og er beskrevet med eiendomsgrenser i eiendomskartet, kan arealet arealberegnes. Festet areal skal registreres i grunneiendomstabellen i Landbruksregisteret på vanlig måte.

Arealer på statsallmenning, som ikke er skilt ut med eiendomsgrenser og eget festennr, kan ikke arealberegnes fra kart. Slike areal kan være registrert som punkt feste eller som servitut/bruksrett. Disse arealene er ikke med på gårdskartene, selv om det er foretak som driver jordbruksarealer innenfor statsallmenningen. SLF er kjent med at disponerte arealer i statsallmenninger kan være registrert på de enkelte foretakenes landbrukseiendommer i Landbruksregisteret. Ved innlesing av 2.gangs jordregister vil slike arealer på foretakets landbrukseiendom "forsvinne" i Landbruksregisteret. SLF vil anbefale at kommunen sjekker ut hvor stort jordbruksareal som finnes

på statsallmenningen, og legger inn statsallmenningen som en landbrukseiendom i Landbruksregisteret. Hvert foretak som driver jordbruksareal på statsallmenningen må føre det disponerte arealet opp som leieareal på sin søknad om produksjonstilskudd. Tilsvarende gjelder også for jordbruksareal i bygdeallmenninger og for Finnmarkseiendommen.

4.2 Arealer i uregistrert jordsameie (brukssameie)

I flere fylker finnes det arealer som er i sameie mellom eiendommer. De har ikke eget gnr/bnr, men gnr/bnr på begge eller alle eiendommene som inngår i sameiet er oppgitt for sameieteigen.

I rapport 5 i jordregisteret er teiger kodet som sameie mellom bruk/eiendommer listet ut med egen kode. For jordregister produsert fram til og med første halvår 2009 er teigene i brukssameie kodet med ekode 2 eller 3. Etter at jordregisterproduksjonen er koblet direkte mot matrikkelen, vil en bruke betegnelsen "uregistrert jordsameie". I rapport 5 vil kode for "eierforhold teig" lik S og Sx tilsvare ekode 2 og 3.

Det er sjelden at det er jordbruksareal på sameie, som oftest er det mindre produktive arealer i utmark. Men det er regionale forskjeller på sameier rundt i landet.

I dag er ofte slike arealer registrert i Landbruksregisteret som en del av eiendommen til de grunneierne som inngår i sameiet. Sameier inngår ikke i jordregisteret. Derfor vil slike arealer "forsvinne" fra Landbruksregisteret når vi oppdaterer arealene fra 2. gangs jordregister. Noen fylker har registrert slike arealer i den såkalte fellestillaksrutinen. Da er fellestillaket (sameiet) lagt inn med reelt kommunenummer, gårdsnummer lik 88888 og bruksnummer 1 (beitelag) eller 2 (fôrdyrkningslag) og med sitt jordbruksareal. I fellestillaksrutinen er det oppgitt hvilke landbrukseiendommer som leier ut areal til fellestillaket og hvor stort dette arealet er. Disse landbrukseiendommene må ligge registrert i Landbruksregisteret. Mens selve fellestillaket og arealet til fellestillaket er bare registrert i fellestillaksrutinen. Det finnes også eksempler på dobbeltregistrering av sameier, dvs. at sameier er registrert både i Landbruksregisteret og i fellestillaksrutinen.

I framtiden skal sameie kun være registrert som fellestillak i fellestillaksrutinen. Alle forekomster med gårdsnummer lik 88888 vil bli fjernet på sikt i Landbruksregisteret.

I forhold til søknadene om produksjonstilskudd skal søkere som disponerer slike arealer føre dette arealet som leieareal fra fellestillaket.

Mer om fellestillaksrutinen se i kap. 4.2.2 i rundskriv 32/2009.

5 Ajourhold av arealdata etter 2.gangs jordregister

Endringer i arealer etter 2. gangs jordregister, skal ivaretas gjennom kommunens kontinuerlige oppdatering av AR5 og matrikkel. All oppdatering av kartinformasjon skal skje i henhold til kommunens avtaler gjennom Geovekst. Nye arealtall vil beregnes gjennom Gårdskart på Internett etter hvert som oppdatert AR5 blir tilgjengelig på de sentrale kartbasene. Eventuelle endringer i eiendomsgrenser i matrikkelen blir synlig gjennom Gårdskart på Internett umiddelbart.

Kommunen må oppdatere kartene og i tillegg legge inn arealtallene i Landbruksregisteret manuelt. Er det store endringer, kan det tas kontakt med Skog og landskap, for å få nye arealberegninger i form av et 3.gangs jordregister.

Husk at eventuelle korreksjoner som gjøres i arealtallene i Landbruksregisteret etter at 2. gangs jordregister er lest inn også må dokumenteres ved oppdatering av kartgrunnlag. Dette er avgjørende for å sikre samsvar mellom kartgrunnlaget og Landbruksregisterets arealopplysninger.

SLF og Skog og landskap jobber nå med å få på plass en teknisk løsning som vil gjøre det enklere å overføre arealtall fra kartet inn i Landbruksregisteret. Vi vil sende mer informasjon om denne løsningen i løpet av første halvdel av 2010.

Med hilsen
for Statens landbruksforvaltning

Håvard Gulliksen
seksjonssjef

Ragnhild Williksen
seniorrådgiver

